

PM Förtydligande av utpekande

Riksintresse för ny stambana, delen Göteborg – Borås

Göteborgs Stad, Mölndals stad, Härryda kommun, Bollebygds kommun och Borås Stad, Västra Götalands län

2021-09-16 version 2.0

Trafikverket

Postadress: Trafikverket, 405 33 Göteborg

E-post: trafikverket@trafikverket.se

Telefon: 0771-921 921

Dokumenttitel: PM förtydligande av utpekande. Riksintresse för ny stambana, delen Göteborg – Borås

Författare: Sara Duvelid och Marcus Olofsson Ramboll samt Sarah Vo och Mikael Wollbrant
Trafikverket

Dokumentdatum: 2021-09-16

Ärendenummer: TRV 2020/123470

Uppdragsnummer: 167 824

Version: 2.0

Produktansvarig: Sarah Vo och Mikael Wollbrant Trafikverket

Foto på framsida: Per Pixel, 2020

Kartor, figurer och illustrationer: Ramboll, om inget annat anges Underlag bakgrundskartor: © Lantmäteriet

Förord

I detta dokument förtydligas utpekandet av Trafikverkets riksintresseanspråk för Götalandsbanan vilket fortsättningsvis kommer att benämnas ”Ny stambana, delen Göteborg – Borås”. Förtydligande av utpekandet avser föreslagna korridorer i enlighet med pågående Lokaliseringsutredning, Göteborg-Borås, en del av nya stambanor. Delsträckan öster om Borås ingår i förtydligandet av riksintresset för att översiktligt säkerställa markanspråket vidare mot Jönköping.

Länsstyrelsen har uppmanat Trafikverket att revidera riksintresset då de tidigare korridorerna inte längre är aktuella och Länsstyrelsen saknar underlag för prövning av åtgärder inom lokaliseringsutredningens föreslagna korridorer för den berörda sträckan. Samråd har skett med Länsstyrelsen i Västra Götalands län om detta PM. Berörda kommuner inom utredningsområdet delges detta PM.

Korridorerna avser framtida kommunikationsanläggningar av riksintresse. PM:et uppfyller kriterierna i sektorsbeskrivningen – Riksintressen för trafikslagets anläggningar.

Exploatering som kan innebära skada på riksintresset har definierats olika beroende på om det är inom rangordnat alternativ 1 eller rangordnade alternativ 2 samt Öster om Borås. Detta är gjort för att inte innebära större begränsning i den kommunala planeringen än vad som är nödvändigt. Inom samtliga korridorer finns risk att påtagligt skada riksintresset vid större exploatering, såsom detaljplaner och tillståndspliktiga verksamheter enligt miljöbalken. Inom rangordnat alternativ 1 – föreslagen lokalisering med anläggningstyp i markplan eller på bro (se avsnitt 6. Rangordnat alternativ 1 – föreslagen lokalisering) finns risk att även mindre exploatering så som bygglov kan påtagligt skada riksintresset.

Syftet med detta PM är att tydliggöra vad som utgör riksintresse och fungera som kompletterande underlag för Länsstyrelsen och berörda kommuner. PM:et ska även vara ett stöd i dialogen mellan Trafikverket och övriga aktörer i samband med exploatering inom riksintresset.

Detta PM är gällande från beslutsdatum fram till dess att dokumentet uppdateras eller ersätts. Uppdatering av riksintresset kommer att följa ovan nämnd lokaliseringsutredning och är tänkt att göras vid totalt två tillfällen. Efter samrådet våren 2021 har detta PM version 2.0 (2021-09-16) uppdaterats och ersätter tidigare PM version 1.0 (2021-03-01). Efter granskningen vintern 2021/2022 kommer en avslutande uppdatering av detta PM att göras under våren 2022.

Förtydligande av utpekande, riksintresse för ny stambana, delen Göteborg – Borås gjordes (2021-09-16).

Regionchefens signatur

Innehåll

1. INLEDNING	5
1.1. Bakgrund	5
1.2. Planerade och framtida kommunikationsanläggningar av riksintresse	5
2. AVGRÄNSNINGAR	6
2.1. Geografisk avgränsning	6
2.2. Tidsmässig avgränsning	7
2.3. Avgränsning i redovisade anläggningstyper	7
3. FUNKTIONSBESKRIVNING	7
3.1. Nya stambanor	7
4. FÖRHÅLLNINGSSÄTT VID PLANERING OCH BYGGNATION	8
5. KORRIDORER	8
5.1. Delsträcka Almedal - Landvetter flygplats	8
5.2. Korridorer sträckan Landvetter flygplats - Borås	9
5.3. Delsträcka genom Borås	10
6. RANGORDNAT ALTERNATIV 1-FÖRESLAGEN LOKALISERING	11
7. RANGORDNADE ALTERNATIV 2	13
8. ÖSTER OM BORÅS	14
9. KÄLLOR	15

1. Inledning

1.1. Bakgrund

Nya stambanor planeras mellan Stockholm - Göteborg och Stockholm - Malmö. För berörd del pågår "Lokaliseringsutredning, Göteborg-Borås, en del av nya stambanor" vilken identifierat korridorer med alternativa sträckningar och stationslägen. Riksintressets geografiska utbredning baseras på ovan nämnd lokaliseringsutredning. Förtydligandet av utpekandet avser framtida kommunikationsanläggningar av riksintresse. För vidare beskrivning av underliggande material och ställningstaganden för urvalet av korridorer se: <https://www.trafikverket.se/goteborgborasdokument>

Tidigare utpekade riksintresseområden för delsträckor Almedal - Mölnlycke, Mölnlycke - Bollebygd och Bollebygd - Borås är inte längre aktuella och ersätts av detta PM.

1.2. Planerade och framtida kommunikationsanläggningar av riksintresse

Trafikverket ska enligt förordning (1998:896) om hushållning med mark- och vattenområden, lämna uppgifter om områden som Trafikverket bedömer vara av riksintresse för anläggningar för kommunikationer. Riksintressen för anläggningar för kommunikationer ska enligt bestämmelserna i 3 kap 8 § miljöbalken skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra tillkomst eller utnyttjande av anläggningen. Mark- och vattenområden för såväl befintliga, planerade, som för vissa framtida kommunikationsanläggningar kan pekas ut som riksintresse. Planerade och framtida kommunikationsanläggningar av riksintresse definieras enligt följande:

- Planerade kommunikationsanläggningar: Med planerade anläggningar avses anläggningar för vilka det finns en vald korridor eller lokalisering (eller eventuellt regeringsbeslut om tillåtlighet).
- Framtida kommunikationsanläggning: Framtida anläggning används här som begrepp för en anläggning som ligger tidigt i planeringsprocessen och där beslut om slutlig lokalisering saknas. Geografiskt avgränsade områden för framtida kommunikationsanläggning kan i vissa fall pekas ut som riksintresseanspråk om någon typ av utredning (exempelvis riksintresseprecisering eller inledande skeden av väg- respektive järnvägsplan) har visat på ett sådant behov. Det gäller i de fall de geografiska förutsättningarna (på systemmässig eller terrängmässig nivå enligt generella kriterierna) är av särskild betydelse för möjligheten att få anläggningen till stånd.

PM:et uppfyller kriterierna i sektorsbeskrivningen – Riksintressen för trafikslagens anläggningar.

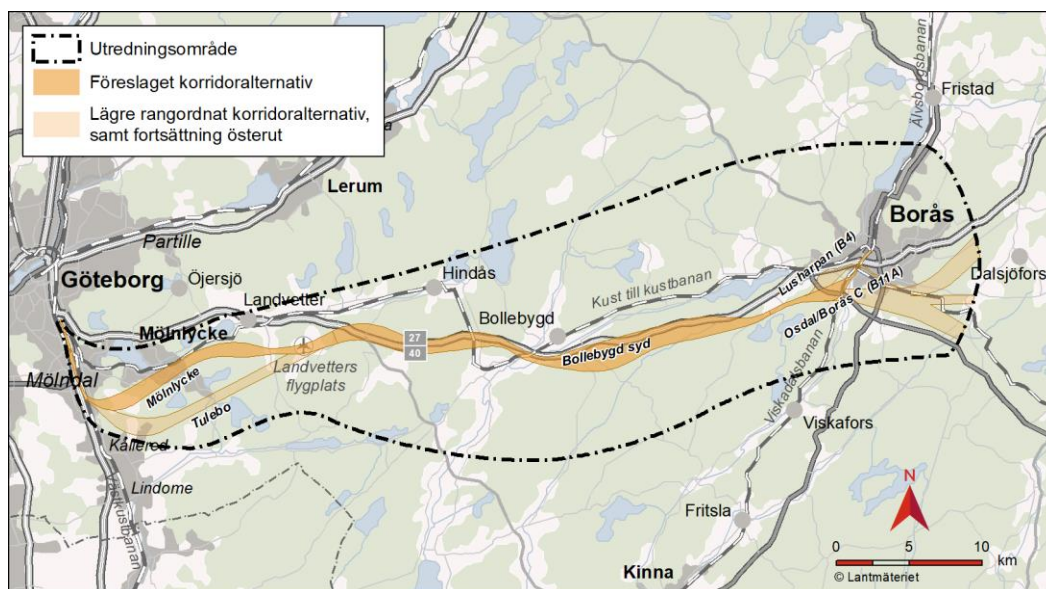
<https://www.trafikverket.se/contentassets/2a405c23c03c42e695bd56527f880180/riksintressen-for-trafikslagens-anlaggningar--sektorsbeskrivning-inklusive-kriterier-2020.pdf>

- TEN-T stomnät (2a)
- Järnväg som trafikeras av långväga persontrafik (2e)

2. Avgränsningar

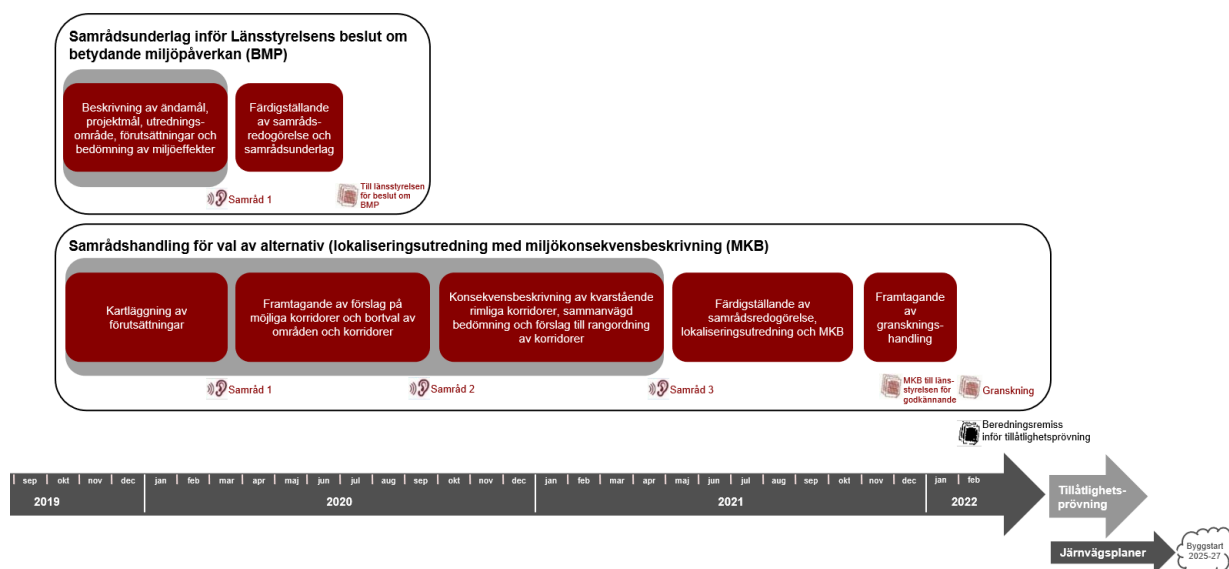
2.1. Geografisk avgränsning

Riksentresset sträcker sig från Göteborg längs Västkustbanan i väster (anslutningspunkt Almedal) förbi Borås tätort och berör kommunerna Göteborg, Mölndal, Härryda, Bollebygd och Borås. Riksentressets geografiska utbredning baseras på rangordnade korridoralternativ med tillhörande station och anläggningar enligt samrådshandling våren 2021 i Lokaliseringsutredning, Göteborg – Borås, en del av nya stambanor. Aktuella gränser är inte exakta varför även områden i närhet till korridorerna kan komma att påverka riksentresset.

Figur 1. Riksentressets geografiska avgränsning.

2.2. Tidsmässig avgränsning

Figur 2. Översiktlig planering av faserna samrådsunderlag och lokaliseringsutredning med MKB (samrådshandling för val av alternativ) med tre större samrådstillfällen. Samrådstillfällena illustreras med ett öra.

Detta PM är gällande från beslutsdatum fram tills att dokumentet uppdateras eller ersätts. Riksintressets geografiska utbredning kommer att uppdateras och successivt övergå till endast en korridor. Uppdatering av riksintresset kommer att följa ovan nämnd lokaliseringsutrednings utveckling och är tänkt att göras vid totalt två tillfällen. Efter samrådet våren 2021 har detta PM version 2.0 (2021-09-16) uppdaterats och ersätter tidigare PM version 1.0 (2021-03-01). Efter granskningen vintern 2021/2022 kommer det finnas en korridor kvar och en slutgiltig version av detta PM kommer tas fram.

2.3. Avgränsning i redovisade anläggningstyper

Inom rangordnade alternativ 1 – föreslagen lokalisering redovisas föreslagna anläggningstyper, i markplan, bro eller tunnel.

Inom rangordnade alternativ 2 och korridoralternativen öster om Borås redovisas inga anläggningstyper.

3. Funktionsbeskrivning

3.1. Nya stambanor

Sträckan Göteborg–Borås är en del av den nya stambanan mellan Göteborg och Stockholm och omfattar cirka sex mil ny dubbelspårig järnväg för höghastighetståg och snabba regionaltåg. Den nya järnvägen knyter Västsveriges största städer närmare varandra och underlättar arbetspendling mellan Göteborg – Borås. Ny stambana förbättrar kommunikationerna till Landvetter flygplats och skapar möjlighet för snabbare tågresor mellan Göteborg och Stockholm.

Området för riksintresset utgår ifrån samråd våren 2021 i Lokaliseringsutredning, Göteborg-Borås, en del av nya stambanor och innefattar rangordnade alternativ 1 – föreslagen lokalisering samt rangordnade alternativ 2. Båda dessa alternativ har stationer i Mölndal, Landvetter flygplats och Borås.

Utveckling som kan innebära skador

Nya stambanor är del av Sveriges framtida transportsystem. Om de nya stambanorna inte kommer till stånd kommer inte behovet av resor mellan Sveriges storstäder att kunna tillgodoses på ett hållbart sätt. För att möjliggöra ny stambana mellan Göteborg och Borås får riksintresset inte påtagligt skadas. Inom samtliga korridorer finns risk att påtagligt skada riksintresset vid större exploatering, såsom detaljplaner och tillståndspliktiga verksamheter enligt miljöbalken.

Inom rangordnat alternativ 1 – föreslagen lokalisering med anläggningstyper i markplan eller på bro finns risk att större exploatering, såsom detaljplaner, tillståndspliktiga verksamheter enligt miljöbalken innebär påtaglig skada av riksintresset samt försvårar framtida byggnation av nya stambanor. Även mindre exploatering som bygglov, exempelvis nybyggnation av enbostadshus eller större ombyggnationer av verksamhetslokaler finns risk att påtagligt skada riksintresset. För anläggningstypen tunnel finns risk att större exploatering, såsom detaljplaner, tillståndspliktiga verksamheter enligt miljöbalken och bygglov utanför sammanhållen bebyggelse vars placering försvårar framtida byggnation av nya stambanor innebära påtaglig skada av riksintresset (se avsnitt 6. Rangordnat alternativ 1 – föreslagen lokalisering).

Förhållningsätt vid planering och byggnation

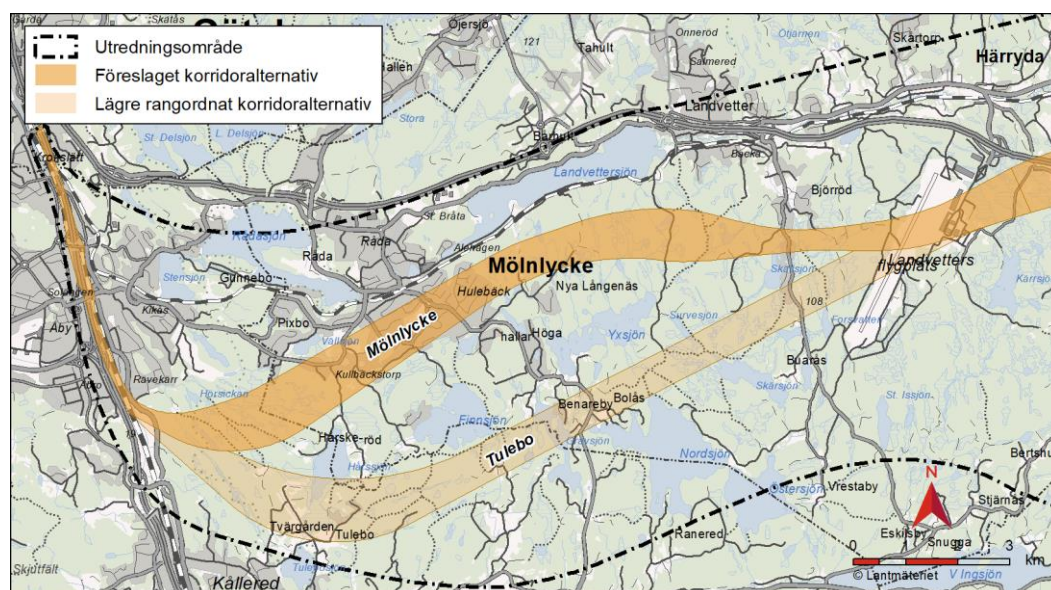
Inom alla riksintressen är det särskilt viktigt att föra en tidig dialog i framtagande av nya översiktsplaner, men även i detaljplanering, bygglov eller annan åtgärd som möjliggör exploatering inom eller i anslutning till riksintresset. Med tidig dialog avses till exempel innan planbesked medges och vid bygglovsprövning inom och utanför detaljplanlagt område. Det är Länsstyrelsen som samordnar statens intressen i översiktsplaneprocessen och detaljplaneprocessen där Trafikverket medverkar i den tidiga dialogen. I bygglovsskedet är det uteslutande Trafikverket som är samrådspart.

4. Korridorer

Nedan presenteras de korridorer som är aktuella för riksintresset. Korridorer avser framtida kommunikationsanläggningar av riksintressen. Stationer har utretts i Mölndal, Landvetter flygplats och Borås. Sträckan Göteborg - Borås har delats upp i delsträcka Almedal – Landvetter flygplats, delsträcka Landvetter flygplats – Borås samt delsträcka genom Borås.

4.1. Delsträcka Almedal - Landvetter flygplats

På sträckan mellan Almedal och Landvetter flygplats rangordnas två korridorer.

Figur 3. Korridorer sträckan Almedal – Landvetter flygplats.

Rangordnat alternativ 1 Mölnlycke

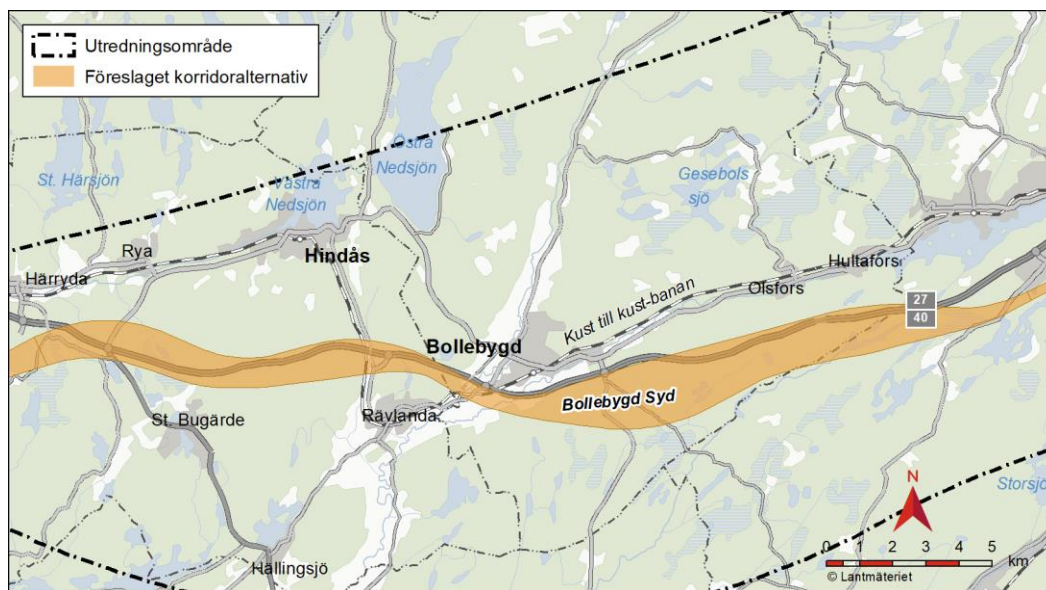
Korridor Mölnlycke följer Västkustbanan från Almedal till Mölnlycke och innefattar en station i centrala Mölnlycke. Vid Råvekärr söder om Mölnlycke viker korridoren av från Västkustbanan och passerar Mölnlycke tätort. Korridoren ansluter till en station vid Landvetter flygplats.

Rangordnat alternativ 2 Tulebo

Korridor Tulebo följer Västkustbanan från Almedal till Mölnlycke och innefattar en station i centrala Mölnlycke. Vid Råvekärr söder om Mölnlycke viker korridoren av från Västkustbanan och passerar dalgången vid Tulebo. Korridoren passerar därefter ett område med småskalig bostadsbebyggelse vid Benareby. Öster om Benareby fortsätter korridoren i kuperad terräng fram till Landvetter flygplats. Korridoren ansluter till en station vid Landvetter flygplats.

4.2. Korridorer sträckan Landvetter flygplats - Borås

På sträckan mellan Landvetter flygplats och Borås redovisas endast en korridor, Bollebygd Syd.

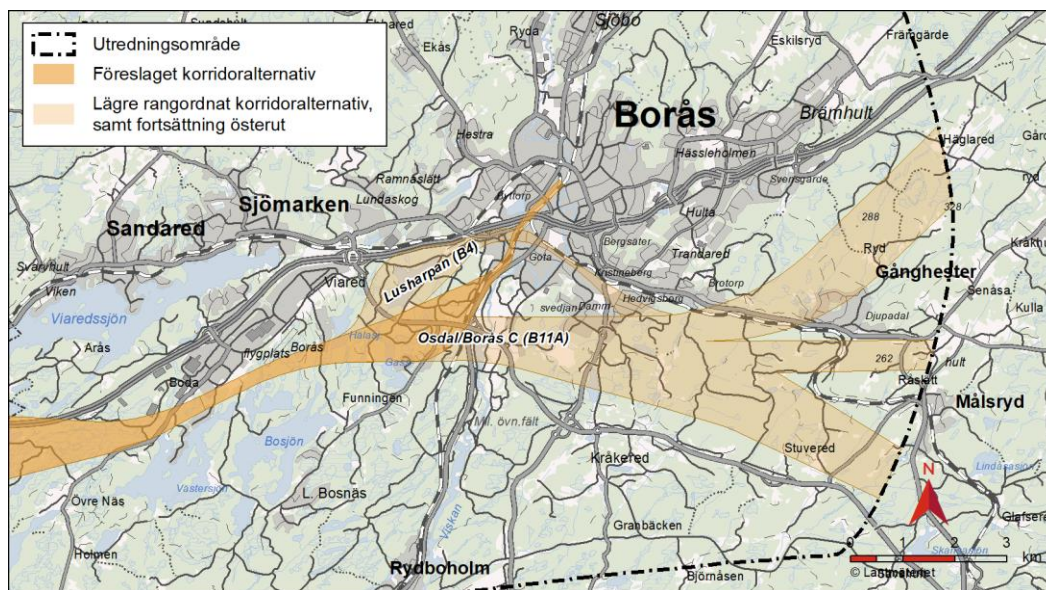
Figur 4. Korridorer sträckan Landvetter flygplats – Borås.

Rangordnat alternativ 1 Bollebygd Syd,

Korridor Bollebygd Syd följer väg 27/40 på dess södra eller norra sida. Korridoren passerar Nolåns dalgång söder om motorvägen. Därefter följer korridoren väg 27/40 mot Borås där den kan gå söder eller norr om motorvägen. Närmast Viared berör korridoren endast södra sidan av väg 27/40.

4.3. Delsträcka genom Borås

På delsträckan genom Borås redovisas två korridoralternativ.

Figur 5. Korridorer sträckan genom Borås.

Rangordnat alternativ 1 Osdal, Borås C (B11A)

Strax öster om Viareds verksamhetsområde förgrenar sig den nya järnvägen vid en planskild kopplingspunkt. En bibana viker av norrut mot centrala Borås och ett stationsläge för regionaltåg mellan Göteborg och Borås vid befintlig station Borås C uppförs.

Rangordnat alternativ 2 Lusharpan (B4)

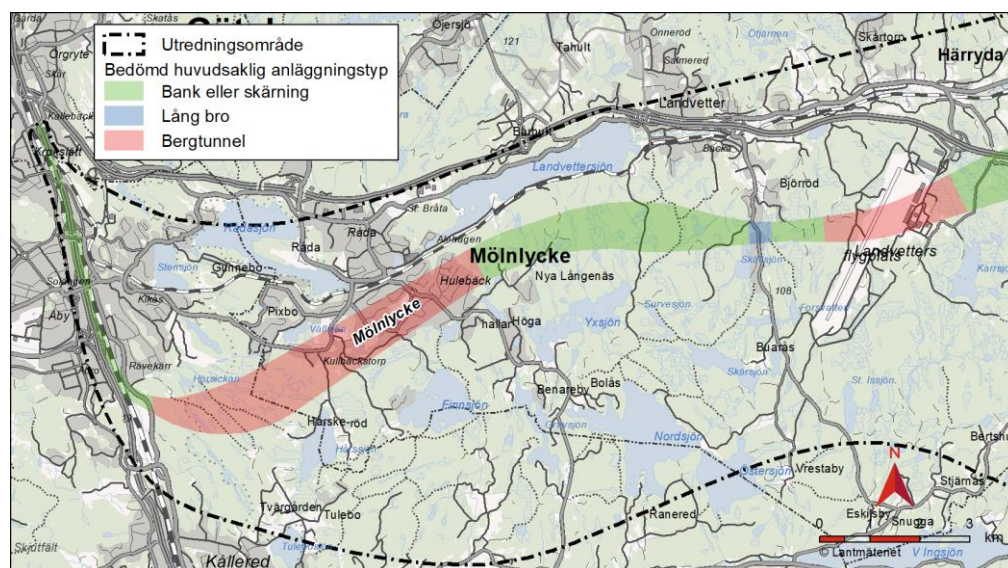
Strax öster om Viareds verksamhetsområde förgrenar sig den nya järnvägen. Tåg som ska stanna i Borås svänger av på en bibana och stannar vid ett stationsläge vid Lusharpan.

5. Rangordnat alternativ 1-föreslagen lokalisering

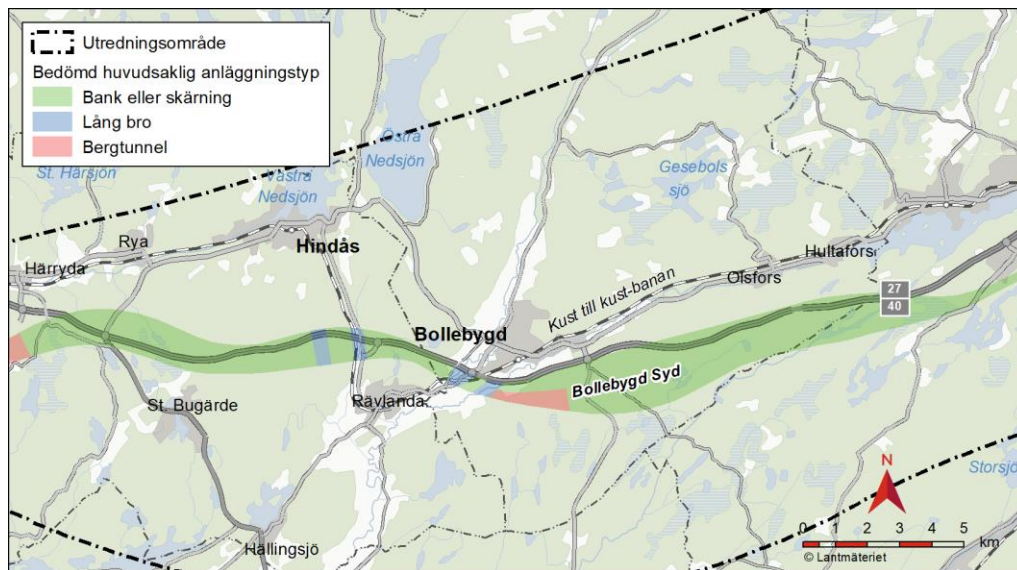
Inom rangordnat alternativ 1 – föreslagen lokalisering med anläggningstyper i markplan eller på bro finns risk att större exploatering, såsom detaljplaner och tillståndspliktiga verksamheter enligt miljöbalken innebär påtaglig skada av riksintresset samt försvårar framtida byggnation av nya stambanor. Även mindre exploatering som bygglov, exempelvis nybyggnation av enbostadshus eller större ombyggnationer av verksamhetslokaler finns risk att påtagligt skada riksintresset.

Inom rangordnat alternativ 1 – föreslagen lokalisering med anläggningstypen tunnel finns risk att större exploatering, såsom detaljplaner, tillståndspliktiga verksamheter enligt miljöbalken och bygglov utanför sammanhållen bebyggelse vars placering försvårar framtida byggnation av nya stambanor innebära påtaglig skada av riksintresset.

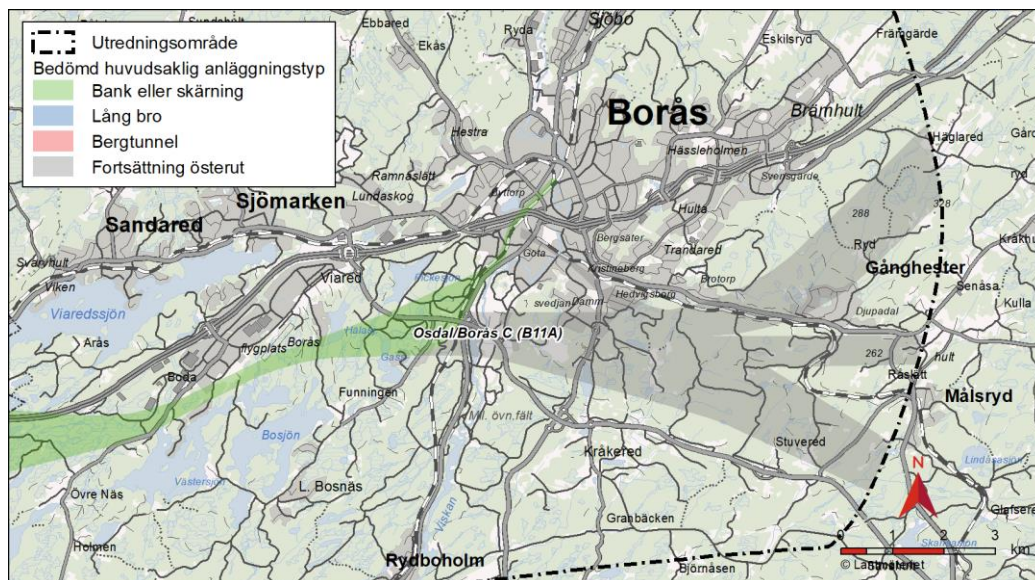
Bedömd huvudsakliga anläggningstyper redovisas i kartorna nedan. Anläggningstyp i markplan redovisas i grönt, på bro redovisas i blått och i tunnel som röd.

Figur 6. Rangordnat alternativ 1 med anläggningstyper mellan Almedal och Landvetter flygplats.

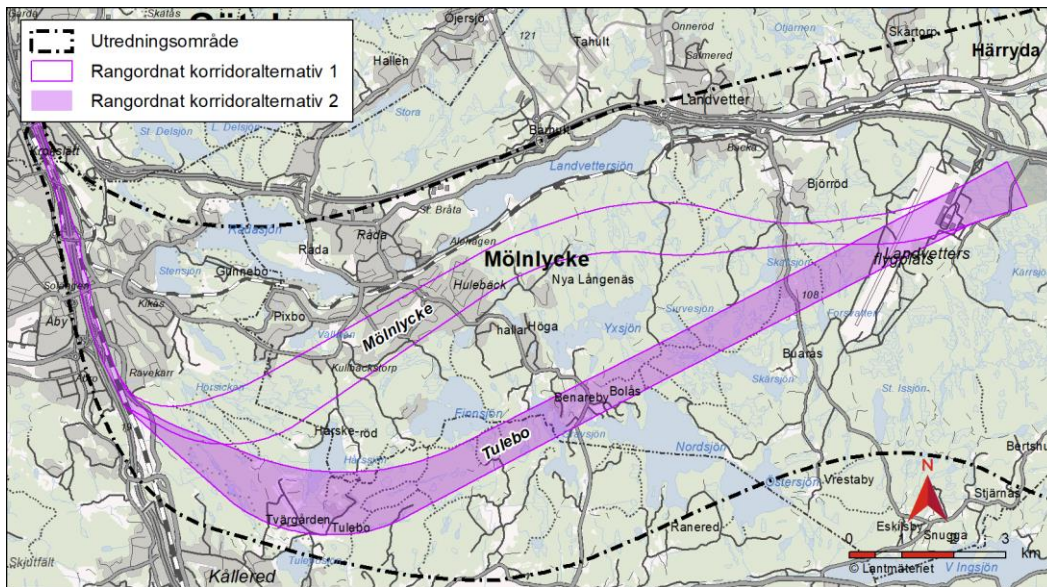
Figur 7. Rangordnat alternativ 1 med anläggningstyper mellan Landvetter flygplats och Borås.

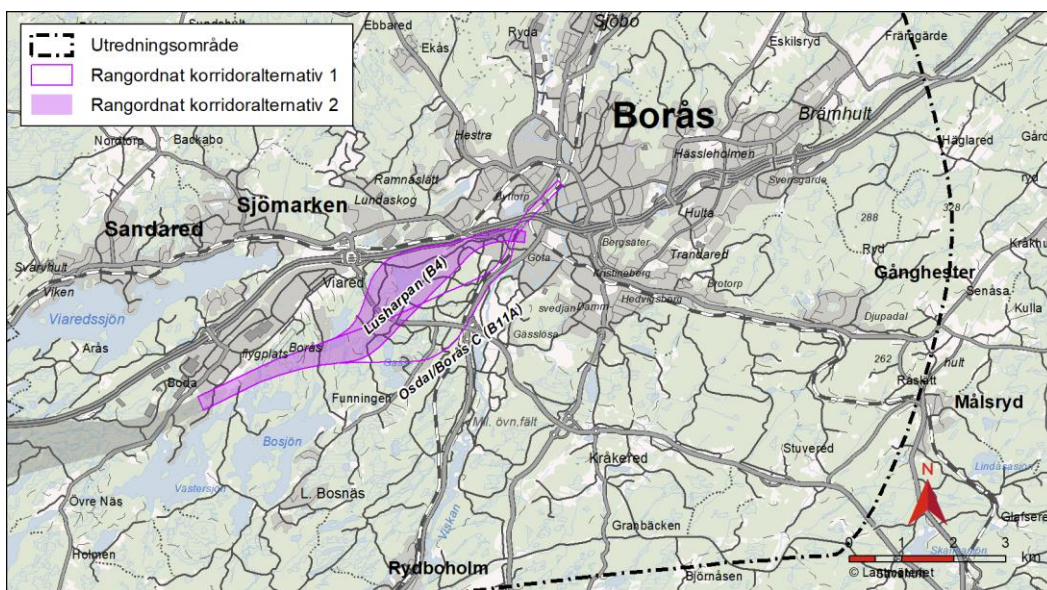
Figur 8. Rangordnat alternativ 1 med anläggningstyper genom Borås.

6. Rangordnade alternativ 2

Inom lokaliseringsalternativ vilka är rangordnade som alternativ 2 kan åtgärder likt större exploatering, såsom detaljplaner och tillståndspliktiga verksamheter enligt miljöbalken innebära påtaglig skada av riksintresset.

Figur 9. Rangordnat alternativ 2 mellan Almedal och Landvetter flygplats.

Figur 10. Rangordnat alternativ 2 genom Borås.

7. Öster om Borås

Järnvägen planeras i ett första skede byggas till och med stationen i Borås. Sträckan öster om stationsläget ingår i utredningen för att översiktligt visa på konsekvenserna för den fortsatta sträckningen från aktuellt stationsläge. Sträckan kommer att utredas vidare i kommande projekt. Ett utpekande av området ingår i förtydligandet av riksintresset för att säkra tillgängliga passager och för att möjliggöra att systemet kopplas ihop vidare mot Jönköping.

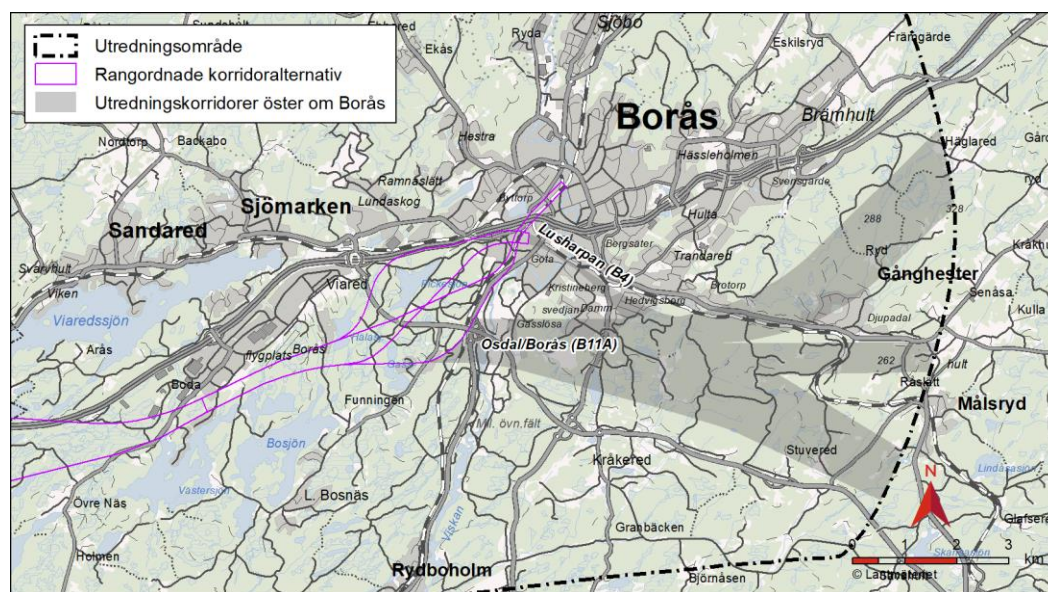
Inom samtliga lokaliseringsalternativ öster om Borås kan åtgärder likt större exploatering, såsom detaljplaner och tillståndspliktiga verksamheter enligt miljöbalken innebära påtaglig skada av riksintresset.

Rangordnat alternativ 1 Osdal, Borås C (B11A)

Från förgreningspunkten öster om Viareds verksamhetsområde fortsätter huvudbanan till ett stationsläge vid Osdal söder om Borås tätort. Stationen möjliggör stopp för höghastighetståg och regionaltåg som ska vidare mot Jönköping. Öster om stationen och Viskans dalgång finns flera korridoralternativ för den fortsatta sträckningen mot Jönköping.

Rangordnat alternativ 2 Lusharpan (B4)

Från förgreningspunkten öster om Viareds verksamhetsområde fortsätter huvudbanan över Viskans dalgång. Öster om Viskans dalgång finns flera korridoralternativ för den fortsatta sträckningen mot Jönköping. Från stationen vid Lusharpan fortsätter korridoren för bibanan till en förgreningspunkt öster om tätorten.

Figur 11. Korridoralternativ öster om Borås.

8. Källor

<https://www.trafikverket.se/goteborgborasdokument>

<https://www.trafikverket.se/contentassets/2a405c23c03c42e695bd56527f880180/riksintressen-for-trafikslagens-anlaggningar--sektorsbeskrivning-inklusive-kriterier-2020.pdf>

Trafikverket, 405 33 Göteborg. Besöksadress: Vikingsgatan 2–4
Telefon: 0771-921 921, Texttelefon: 010-123 50 00

www.trafikverket.se